

СТАТУС І РОЛЬ ВІДОКРЕМЛЕНИХ ЧЛЕНІВ РЕЧЕННЯ У ТВОРАХ ГАЛИНИ ТАРАСЮК

Алла Агафонова. Статус і роль відокремлених членів речення у творах Галини Тарасюк.

У статті визначено лінгвальний статус відокремлених членів речення та встановлено їх текстотвірну функцію у мовистилі буковинської письменниці Галини Тарасюк. Зокрема описано причини відокремлення обставинних, ад'єктивних та субстантивних зворотів.

Ключові слова: відокремлення, дієприкметниковий зворот, дієприслівниковий зворот, іменниковий зворот, другорядні члени речення.

Алла Агафонова. Статус и роль отделенных членов предложения в произведениях Галины Тарасюк.

В статье определено лингвальный статус отделенных членов предложения и установлено их текстотвірну функцию в языковом стиле буковинской писательницы Галины Тарасюк. В частности описаны причины отделения обстоятельств, адъективных и субстантивных оборотов.

Ключевые слова: отделение, причастный оборот, деепричастный оборот, субстантивный оборот, второстепенные члены предложения.

Alla Agafonova. Status and role of the separated parts of sentence in works of Halyna Tarasyuk.

In the article certainly lingval'niy status of the separated parts of sentence and they are set tekstotvirnu function in movostili of bukovins'tkoj authoress Halyna Tarasyuk. Reasons of separation of circumstance are in particular described, ad'ektivnikh and substantivnikh turns.

Key words: separation, participating turn, adverbial participial turn, substantival turn, second-rate parts of sentence.

Різні підходи і критерії до опису відокремлених конструкцій у сучасній синтаксичній науці зумовлені багатоаспектністю семантико-функціональної природи речення, дослідження на різних етапах розвитку мовознавства послуговувалися такими критеріями, як пунктуаційно-інтонаційний, синтаксичний, синтагматичний, комунікативний тощо. Наприклад, О. Мельничук розглядає відокремлення „як один з проявів синтагматичного членування” безпосередню функцію котрого вбачає в „реалізації тих загальних способів смислового членування, яких зазнає зміст кожного розгорнутого (неодночленного) речення в процесі його формування, висловлення чи відтворення за писаним текстом” [7, с. 483, 431]. Чимало дослідників розглядають відокремлення в комунікативному плані, при цьому звертаючи увагу на семантико-структурний зв'язок між компонентами фрази, порядок розташування цих компонентів, логічне, інтонаційне оформлення їх [8, с. 22]. Традиційним залишається погляд, у зв'язку з яким відокремлення в структурі простого речення ототожнюється зі смисловим та інтонаційним виділенням другорядних членів, які таким чином набувають особливого, актуалізованого значення порівняно з іншими однорідними членами.

О. Пешковський, який уперше ввів термін „відокремлення”, останнє розглядав у плані ритмомелодики, на основі чого виділяв відокремлені (одиночні та із залежними словами) іменники, прикметники, дієприкметники, дієприслівники, прислівники тощо.

Є. Кротевич пише, що „немає ніякої потреби доводити, що відокремлюються не прикметники і дієприкметники або іменники, скажімо, а означення, які можуть бути виражені різними морфологічними категоріями – дієприкметниками, прикметниками, іменниками, прислівниками; обставини – дієприслівниками, прислівниками, іменниками і т. ін.” [5, с. 10]. Головним недоліком наукової кваліфікації і класифікації відокремлення, запропонованої О. Пешковським, О. Руднев вважає той факт, що вона побудована на морфологічній основі і „зовсім не враховує семантико-синтаксичних функцій різних видів відокремлених членів речення” [9, с. 135 – 140]. Розвиток граматичної науки сьогодні вносить певні корективи і щодо корелятивності відношень *частина мови / член речення*. Так, повертаючись до давнього означення О. Шахматовим дієприслівника як другорядного присудка [12, с. 45], новітні дослідники зазначають, наприклад, що про обставинність відокремленого дієприслівника, дієприслівникового звороту у багатьох випадках ідеться лише умовно, оскільки останні на відміну від обставин, характеризуються особливим напівпредикативним зв'язком та особливими семантико-синтаксичними функціями. При всій подібності статусу відокремлених обставин і дієприслівникових зворотів, додаткова предикативність ставить останні на ранг вище [4, с. 221, 219].

Додаткова другорядна дія, виражена дієприслівником, дієприслівниковим зворотом, певним чином співвідноситься, корелює з дією дієслова-присудка, при цьому реалізуючись у формі часовості чи різночасовості. Порівняємо у творах Г. Тарасюк: *І я ридала, безгучно, безслізно, катуючись страшними самозвинуваченнями...* (11, с. 24). *Важкі краплі, відірвавшись од гілля дерев, глухо гупали по дашку парасолі...* (11, с. 79).

Незалежно від того, перебіг дії в дієприслівниковій конструкції відбувається паралельно до власне предикативної чи передують дії, вираженій дієсловом-присудком, відокремлений дієприслівниковий зворот набуває відносної самостійності, виступає напівпредикативною одиницею в реченні. Про відносну самостійність його свідчить і той факт, що при заміні особовою формою в контексті реченнєвої структури він може вступати в сурядний зв'язок з дієслівним предикатом або „організовувати” підрядну конструкцію, наприклад: *Маркіян Адальбертович пробудився від нежданої тривоги. Злякано сів, звівшись з ліжка товсті, у голубих кальсонах, ноги* (11 с. 283) / *Маркіян Адальбертович пробудився від нежданої тривоги. Злякано сів, звівшись з ліжка товсті, у голубих кальсонах, ноги; або: Переступивши поріг, Ганна Парфенівна остовпіла...* (11, с. 318) / *Коли Ганна Парфенівна переступила поріг, то остовпіла...*

За О. Шахматовим, дієприслівники, другорядні присудки, мають обов'язково пов'язуватися з підметом (суб'єктом). Втрата ж такого зв'язку, вважав він, сприяє переходу дієприслівника в прислівник, обставину [12, с. 46]. Проте, як зазначають дослідники, „важко встановити, коли саме дієприслівник втрачає дієслівні ознаки і набуває значення прислівника” [10, с. 327]. Загалом же можна говорити про набуття тим чи тим напівпредикативним словом, зворотом певної обставинної характеристики залежно від семантики дієприслівника, його лексичного оточення і місця в реченні. Йдеться про здатність дієприслівника, дієприслівникового звороту детермінувати дію ядерного дієслова, передаючи різні семантичні ознаки, виконуючи таким чином різні обставинні функції. Виступаючи у такій функції дієприслівниковий зворот (одиничний дієприслівник) відокремлюється, незалежно від позиції в реченні. У творах Г. Тарасюк він може: а) започатковувати речення: *Покладаючись на свою європейську славу, ненавидячи фашизм, вона [Сеуламіф] не втекла разом з іншими тубільцями в Європу...* (11, с. 95). *Уважно дослухаючись до перестрілки репліками, Френ намагалася по голосу вгадати героїв* (11, с. 271); б) завершувати його: *Але слова її про людей і людськїв ще довго висіли в затемненій деревами тиші кімнати, мов закляття, викликаючи з глибини років спогади* (11, с. 93). *А Таміла вийшла на роботу, залишивши двійняток на маму* (11, с. 184); в) виступати в інтерпозиції: *По війні, натикаючись щороку на вілілу дрібнодуху мерзоту, він [полковник] ще не раз спом'яне тих відчайдухів...* (11, с. 92). *Ще зовсім недавно, прогулюючись Єлисейськими Полями, він заходив у бар „Мулен руж”...* (11, с. 189); г) обрамляти реченнєву структуру: *...Пробудившись від кошмарів, палив, втупившись у темні вікна навпроти* (11, с. 48). *І знявши з полиці гітару, Роксолана вийшла, забувши від хвилювання про Френ...* (11, с. 272). *Побачивши Зореслава Мирославовича в доброму гуморі, завзято застрекотіла, демонструючи щойно спечені мудрагелики колег* (11, с. 358).

Відокремлені дієприслівникові звороти можуть виступати практично в будь-якій обставинній функції, заступаючи в реченні:

а) обставину часу: *Розклавши в тумбочці харчі, поцілувавши винувато-усміхненого Миколу, обійшла з презентами медсестер і лікарів...* (11, с. 30);

б) обставину причини: *Відчуваючи докори сумління і невимовну любов до дівчинки, жінка відкрила її ковдрою...* (11, с. 51). *Відчуваючи смертельну втому, обіперся на сіре підвіконня сірого вікна* (11, с. 161);

в) обставину мети: *Коло слухачів розступилися, даючи дорогу чолов'ягам у білих халатах* (11, с. 85). *Голова з чатовим зацюкали молоточком, прибиваючи до дверей сільради „Об'яву про футбольний матч”...* (11, с. 258);

г) обставину умови: *Його [Миколу] тут усі знали, а побачивши фельдшера, оформили без звичної тяганини* (11, с. 30);

г) обставину способу дії: *Ми йдемо похмурим подвір'ям міської в'язниці, не помічаючи ані молоденького розгубленого слідчого, ані міліціонерів...* (11, с. 25). *І ми, взявшись за руки, вступили у високу траву і пішли нею...* (11, с. 14).

Нерідко дієприслівникові звороти характеризуються синкретизмом обставинних ознак, поєднуючи в собі, наприклад, причиново-часову (*Зачувши таке, Півоньчин наречений ураз ніби*

згас... (11, с. 71), умовно-часову (*І тепер, дивлячись на своє згорьоване відображення у склі амбулаторних дверей, здауючи розпростертого на ліжку смертельно хворого чоловіка, відчувала, що починає люту, зло ненавидіти цього молодого бугая-фельдшера* (11, с. 30), умовно-причиново-часову значеннєвість (*Бувало вечорами, не дочекавшись світла у вікні навпроти, жінка засинала біля дитини...* (11, с. 47).

У творах письменниці різні модальні відтінки отримує дієприслівникове відокремлення за наявності відповідних часток, інших службових частин мови, як-от: *Ніби прощаючись, окинув поглядом захаращену темну майстерню...* (11, с. 191). *Тепер, не знайшовши жодного підтвердження, він нарешті, вивільнив думу від муки* (11, с. 104). *А вона [Тамара], ледве вирвавшись із липких рук Музолліні, здалась поліції...* (11, с. 126). *І жінка стала цілувати його, ледь торкаючись вустами* (11, с. 50). *Майже вихопивши з рук головного світлина, вона [Хрячківська] незвично прудко вискочила за двері* (11, с. 365).

Дієприслівниковий зворот (одиничний дієприслівник) у структурі складного речення може приєднувати до себе підрядну частину. Наприклад: *Налякана сердитим Петровим голосом, Машка схопилася і стала в позицію самооборони, міцно впершись розкаряченими ногами в землю та наслухаючи, звідки гряде небезпека* (11, с. 220). *Але побачивши, що старий не реагує на її чари, безцеремонно хлянула у крісло* (11, с. 103).

У творах Г. Тарасюк рідко фіксуємо випадки, коли дієприслівники (переважно одиничні) не відокремлюються. Це спостерігаємо тоді, коли в контексті вони набувають значення прислівника. Зазнають адвербіалізації головним чином ті дієприслівники, що перебувають у безпосередній близькості до дієслова-присудка, творячи з ним спільну інтонаційно-смыслову синтагму, як-от: *Зіна Микитівна, не оглядаючись, засміялася і з новою енергією стала вгвинчуватись у монолітні ряди повстанців перед самою трибуною* (11, с. 281).

Обставини, виражені іменними конструкціями (прийменниково-іменниковими тощо), відокремлюються в тих випадках у творах Г. Тарасюк, коли вони виконують певну актуалізаційну (змістово-видільну), індивідуалізаційно-авторську роль у реченні. Відокремленню таких одиниць „сприяє те, що вони становлять слабокеровані групи слів з обставинним значенням” [6, с. 160]:

часу: *Відколи Микола став сліпнути, Софія рідко зазірала в дзеркало* (11, с. 29);

місця: *Там, його, серед гарячих труб парового опалення, і надібав Спиридон* (11, с. 158);

способу дії: *І хотілося – до крику, до відчаю – жити!* (11, с. 24);

причини: *Останнім часом, либонь від голоду, він став дуже чутливий і тонкосльозий...* (11, с. 190). *...І обличчя моє було мокре – від сліз, від роси...* (11, с. 15).

Загалом же у багатьох випадках відокремлення прийменниково-іменникових зворотів є факультативним і залежно від авторської позиції, позначається чи не позначається пунктуаційно на письмі.

Досить часто у творах письменниці відокремлюються обставини, виражені порівняльним сполучниково-іменниковим зворотом: *І вона злітала, як сполохана пташка, все вище і легше...* (11, с. 334). *Той лихий поголос вривався в хати, як активісти в 20-30-ті роки чи в 47-ім, гасив у печях вогонь...* (11, с. 234). *Полковник хоче відігнати від себе спогад, як бридку зелену муху...* (11, с. 102). *Біль, як озлоблений восьминіг... мов тисячоніг, просиляє свої щупальця у кінцівку у кожну частину тіла...* (11, с. 154). *Все життя він працював, як молотарка в жнива...* (11, с. 116).

Порівняльні іменні конструкції не відокремлюються у тих випадках, коли окремі їхні члени характеризуються контекстуально-смыслову недостатністю, зазнають фразеологізації, тим самим перетворюючись у присудкові компоненти: *Мене тягне до нього як магнітом...* (11, с. 8). *І ростуть собі Шурка-Юрка як лобода* (11, с. 124).

Відокремлюються обставини, виражені: а) інфінітивними конструкціями: *...В суботу зранку мав прийти колій з автоклавом – тушонку робити* (11, с. 223). *Ліля пішла вниз – вкладати спати свого Стефано...* (11, с. 345). *Мабуть, до кірхи пішли чи до корчми – пиво пити...* (11, с. 363); б) прислівниками: *Він [Спиридон Спиридонович] мужньо виліз із свого окопу, обнюхав нібито сплячу Елеонору Мойсейвну і неждано заридав, страшно й гірко* (11, с. 154). *Десь зовсім поряд затьохкав соловейко, так по-рідному, по-домашньому...* (11, с. 346). Важливу роль для відокремлення одиничних прислівників відіграють частки: *Полковникові не хочеться заглиблюватись у самоаналіз, надто тепер* (11, с. 99). *Або – ще гірше – провалиться разом із ним [Колодним] у тектонічний пролом...* (11, с. 362). *...В коридорі знову стає досадно, аж моторошно* (11, с. 373).

Іноді обставинні відокремлення становлять цілий ланцюг як одноструктурних, так і різноструктурних утворень, поєднуються з іншими напівпредикативними одиницями, як-от: *І цей страх, мов катапультаю викидав старожилів із насиджених місць, із ще теплих ліжок, змушуючи тікати світ за очі, залишивши напризволяще нажите віками добро...* (11, с. 90). *Але слова її про людей і людськів ще довго висіли в затемненій деревами тиші кімнати, мов закляття, викликаючи з глибини років спогади...* (11, с. 93).

Відокремлені означення виражають напівпредикативні (атрибутивно-предикативні) відношення в структурі простого речення.

За структурно-граматичними характеристиками відокремлені означення у творах Г. Тарасюк поділяємо на такі групи:

1) узгоджені відокремлені означення, виражені: а) одиничними прикметниками: *Машина їхала полем, темним, таємничим...* (11, с. 31). *Таміла лежала у світлиці на своєму з Красовським шлюбному ложі і думала про Айвазяна, м'язистого, гарячого, нахабного, впевненого...* (11, с. 185). *Дитям їхнім стала Миколина хвороба, жорстока, егоїстична...* (11, с. 29); б) дієприкметниками: *На підлозі – вичовганий, подертий, брудного кольору лінолеум* (11, с. 159); в) прикметниковими (дієприкметниковими) зворотами: *Звістка про призначення його міністром прийшла раніше, ніж вирішення чортового – вічного в цій злиденній державі фінансового питання* (11, с. 159). *Ошелешена неадекватною поведінкою божевільного полковника, журналістка пролетіла повз нього зі швидкістю звуку...* (11, с. 104). *Останнє запитання, адресоване невідомо кому, насторожило чоловіків...* (11, с. 68);

2) неузгоджені відокремлені означення виражені: а) субстантивними зворотами, окремими субстантивами: *Але вибрали не міські апартаменти, а цей особнячок на горбах, з городом і садом* (11, с. 227). *Війна без фронтів і героїв, з одними агресорами і мародерами* (11, с. 225). *...І на другий день зініціювала висунення його особи на обласну комсомольську премію – „за громадянську позицію в журналістиці”* (11, с. 229). *Адже, насправді, родину матері Френ любила саме за її чудні і красиві традиції – із паскою і писанками на Великдень, кутею і колядками на Різдво...* (11, с. 229). *І на порозі стала Геня – з мокрими руками, з мокрим прилиплим до чола волоссям* (11, с. 208); б) інфінітивними зворотами, окремими інфінітивами: *Щодо зовнішнього [ремонт], то вистачало тільки на косметичний – фасад підмалювати* (11, с. 358).

У структурі речення відокремлені означення можуть вживатися в різних позиціях щодо означуваного слова, пояснюючи:

а) підмет: *Темний страх, пережитий вранці, знову заворушився в серці Дімки* (11, с. 113);
б) додаток: *У роки війни фашисти знищили всю її величезну, розкидану по світах, родину* (11, с. 94);
в) обставину: *А по білій, розшитій червоними рожками, сорочці текла у траву чорна, як галка, довга та груба коса* (11, с. 151);

г) субстантивний компонент різних відокремлених конструкцій: *...Дружина йтиме через подвір'я дачі, стежкою, обсадженою розквітлим мальвами, відчинятиме хвіртку, перетинатиме вулицю...* (11, с. 115);

д) уявний компонент односкладного дієслівного речення: *А за які, скажи мені, дівко, турки „мем купляти”?! Здорова, молода, їдь у Туреччину, Німеччину, Італію...* (11, с. 355);

е) пропущений член неповного речення: *Тепер він [чоловік] поверне собі Інну. Збуджений, розпалений передчуттям великих змін, мов божевільний, цілу ніч гнав машину...* (11, с. 53). *Переповнена ідеями рівності і братерства, мріяла працювати на радянську владу своїм талантом* (11, с. 95).

У новелах Г. Тарасюк завжди відокремлюються означення (як у постпозиції, так і в препозиції), що відносяться до займенникового слова в реченні (переважно особового займенника). Це пояснюється насамперед узагальненим характером та обмеженістю синтаксичної сполучуваності займенника. Наприклад: *Бідний, він у поспіху забув написати номер квартири!* (11, с. 389). *Скільки їх, красивих, талановитих, порядних, мужніх, полягло...* (11, с. 92). *І де вона, та навіжена, тільки розкопала, по яких архівах* (11, с. 362). *І вона, та несамовита, ще той жах вимагала друкувати!..* (11, с. 362). *От зробити б собі, коханій, маленький подаруночок...* (11, с. 384).

У позиції після іменника (або іншої субстантивованої частини мови) відокремлюються прикметникові та дієприкметникові означення, а) що безпосередньо стоять за означуваним словом (останнє нерідко має препозиційні означення): *Сидонія, вражена меланхолійним настроєм*

полковника, не перечила... (11, с. 93). Двоє самогубців, пришитих одне до одного долею (11, с. 8). Сполохані реготом, прибудді автоматично стали формуватися у зграйку... (11, с. 319); б) що дистантно відносяться до пояснюваного слова: *І всі заговорили навперебій, збуджені й натхненні...* (11, с. 37). *Мама стояла перед ним, напахчена, в короткій шкіряній спідничці, в такій же курточці* (11, с. 105). *Від неприємної несподіванки ти пірнаєш із головою у свої торби, щось там шукаєш, чимось там шарудиш, врешті виринаєш, розчарована, розгублена* (11, с. 390).

Нерідко у творах Г. Тарасюк відокремлена постпозиція характеризується поєднанням узгоджених прикметникових (дієприкметникових) та неузгоджених (прийменниково-іменникових тощо) означень, при чому в довільній послідовності: *Мама стояла перед ним, напахчена, в короткій шкіряній спідничці, в такій же курточці* (11, с. 105). *Мав роботу, добру – в податковій міліції...* (11, с. 278). *Інакше б – чому їй, невлаштованій, без драхми в кишені, пертися сюди з малими дітьми?* (11, с. 295).

Досить поширені у творах Г. Тарасюк відокремлені означення, виражені прикметниковими та дієприкметниковими зворотами: – *Так що чекаємо від вас мудрих роздумів, ілюстрованих яскравими прикладами із вашого героїчного минулого* (11, с. 87). *Обличчя його, перекошене від розпачу і безнадії, міниться на моїх очах* (11, с. 26). Характер відокремлення таких зворотів дає підстави ряду дослідників кваліфікувати їх як другорядні, прикметникові, дієприкметникові присудки. Такі речення легко трансформуються у складні з підрядними частинами, причому, у складі підрядної частини присудком може виступати як дієслово, так і дієприкметник, порівн.: *І то була дивна гармонія однієї душі, розділеної колись творцем на дві половинки* (11, с. 17). / *І то була дивна гармонія однієї душі, яку розділив колись творець на дві половинки. І то була дивна гармонія однієї душі, яка розділена колись творцем на дві половинки.*

Послабленим зв'язком із підметом характеризується прикметниковий (дієприкметниковий) зворот, що стоїть після присудка, у такій позиції „він починає виражати не стільки ознаку предмета, скільки стан дії” [10, с. 352], порівн.: *Хряківська подивилася на крісло, готова до серйозної конфіденції* (11, с. 355). *Зате Христя аж клекотіла, готова вибухнути сваркою...* (11, с. 357). Загалом же, як зазначають дослідники, відокремлене означення в позиції після присудка (якщо воно стоїть безпосередньо перед підметом), залежно від семантики (як власної, так і присудка), характеризується амбівалентністю відношення: або тяжіє до підмета і виконує тоді доповнювальну, уточнювальну функцію, або тяжіє до дієслова-присудка і набуває обставинного значення.

Іноді у творах письменниці відокремлені означення узгоджені і неузгоджені, започатковуються частками різної модальності: *Дві прекрасні юні жінки, такі різні, такі несхожі...* (11, с. 121). *Чому світ, такий світлий, барвистий, повернувся до неї раптом найчорнішим своїм боком?* (11, с. 347).

Відокремлений зворот у творах письменниці нерідко може являти собою власне порівняльну конструкцію: *Ніяк не могла звестися на ноги, відірвати від землі важке, як оловом налите, тіло* (11, с. 340). *...Побачив над собою біде, мов з туману виткане, дівоче личко, серпанковий блукаючий погляд ясно-сірих очей* (11, с. 58). У свою чергу порівняльна конструкція може бути включена всередину дієприкметникового (прикметникового) чи субстантивного звороту, як-от: *...Однієї золотій осінньої неділеньки стояла собі Дарця край воріт, тонка та біленька, мов парафінова свічка...* (11, с. 70).

Відокремлений дієприкметниковий (прикметниковий) зворот здатен поширюватися підрядною структурою, як-от: *Подолавши стометрівку без жодного пострілу, підбадьорені оплесками спеціально запрошених із цією метою першокурсників інституту культури, де Стас Шукальський викладав, як умів, режисуру кіно, герої зручно вмоцувалися, заспокоювались...* (11, с. 139).

Не відокремлюються постпозиційні означення з мінімізованою функцією додаткової предикативності: *...Але, видно, мій шлях земний не скінчився...* (11, с. 62). Досить поширені такі приклади у звертальних конструкціях, порівн.: – *Люди добрі, скільки живу, а такої білої дівки не видів!* (11, с. 70). – *Ну що, подруги бойові, розстелили скатерть-самобранку?* (11, с. 143).

Не відокремлюються постпозиційні прикметникові, дієприкметникові, сполучниково-іменникові компоненти у структурах, де вони не є означеннями, а виступають іменними частинами складених присудків: *І сни були тихими, гарними і солодкими* (11, с. 18). *Вперше за довгі роки заробітчанства не почувався самотнім, бездомним, причаєвленим* (11, с. 317).

Препозиційні дієприкметникові, прикметникові конструкції, як правило, не відокремлюються: *Ошалілий від щастя режисер презентованого щойно документального фільму „Батьки нації” Стас Шукальський відпустив гудзик на рідних грудях мецената...* (11, с. 144). *Охлялий і приморожений Спиридон Спиридонович терпів водяні езекуції мовчки...* (11, с. 156). *Розбурхане шаленими вітрами планетарної сексуальності, революції, життя знову ввійшло в узвичаєне цнотливо-безпросвітне русло...* (11, с. 330).

Відокремлення відбувається лише за умови набуття такою препозицією додаткового обставинного значення. На відміну від препозиційних зворотів невідокремлених, що характеризуються атрибутивною семантикою, відокремлені дієприкметникові, прикметникові звороти виконують функцію напівпредикативних одиниць у реченні. Наприклад: *Наляканий озвірілим виглядом господаря, заскімлив у буді до решти дезорієнтований Цісар...* (11, с. 287). *І розпалена досадою на своє невдале, потрощене, зганьблене азіатом Крутовим життя, Ганна зопалу відчинила...* (11, с. 331).

Іменникові звороти з прийменником *щодо*, що поєднуються з реченнєвою структурою зв'язком керування і традиційно кваліфікуються як відокремлені додатки, насправді не виражають об'єктних значень і, таким чином, додатками можуть називатися тільки умовно. Наприклад: *Щодо мами, то та дуже поважала його...* (11, с. 399). *Ну, щодо Ганни Парфенівни, то вона теж мріяла відчувати поряд сильне чоловіче плече...* (11, с. 329).

Щодо головних членів, то вони не можуть відокремлюватися, тому що виступають „носіями основного повідомлення і входять до складу структурної основи речення” [1, с. 188]. Разом з тим пише А. Грищенко, в мовній практиці, особливо писемній, для якої характерні пунктуаційні засоби відокремлення і яка використовує часто їх із власне стилістичною метою, можливі випадки відокремлення головних членів [2, с. 301]. Такі одиниці, за П. Дудиком, становлять „не зовсім виразні різновиди уточнюючих відокремлених головних членів речення” [3, с. 77]. Наприклад, у творах Г. Тарасюк фіксуємо такі випадки: *Цей парк, як і будівлі, колись належали багатому німецькому барону* (11, с. 79). *Отак вони й жили – не тужили* (11, с. 362). *Про що це він жебонить – не перестас?* (11, с. 401).

Література

1. Вихованець І. Р. Синтаксис / І. Р. Вихованець // Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Грищенко А. П. Граматика української мови. – К. : Рад. Школа, 1982. – 208 с.
2. Грищенко А. А. Синтаксис / А. А. Грищенко // Українська грамати́ка. – К. : Наук. думка, 1986. – 360 с.
3. Дудик П. С. Просте ускладнене речення / П. С. Дудик. – Вінниця, 2002. – 336 с.
4. Загнітко А. П. Теоретична грамати́ка української мови: Синтаксис / А. П. Загнітко. – Донецьк, 2001. – 662 с.
5. Кротевич Е. В. Обособление второстепенных членов предложения в современном русском языке / Е. В. Кротевич. – Алма-Ата, 1941. – 72 с.
6. Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови: вид. друге / Кулик Б. М. – К. : Рад. Школа, 1965. – Ч. II. – 342 с.
7. Мельничук О. С. Синтагматичне членування речень / О. С. Мельничук // Сучасна українська літературна мова: Синтаксис. – К. : Наукова думка, 1972. – 511 с.
8. Олійник Г. П. Про структурні особливості речень з відокремленими дієприслівниковими конструкціями / Г. П. Олійник // Мовознавство. – 1977. – № 1. – С. 21–30.
9. Руднев А. Г. Синтаксис современного русского языка / А. Г. Руднев. – М. : Высшая школа, 1963. – 364 с.
10. Слинко І. І. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання / І. І. Слинко, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська. – К. : Вища школа, 1994. – 670 с.
11. Тарасюк Г. Т. Новели: Проза / Галина Тарасюк. – Бровари: „Відродження”, 2006. – 416 с.
12. Шахматов А. А. Синтаксис современного русского языка / А. А. Шахматов. – М. : Высшая школа, 1963. – 364 с.